

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2019-20-27>

УДК 336.13.051(477)](043.3)

Особливості організації фінансового контролю у забезпеченні ефективного функціонування суб'єктів господарювання

Даценко Ганна Василівна
кандидат економічних наук, здобувач
Хмельницького національного університету

Datsenko Hanna
Khmelnytskyi National University

У статті розкрито сутність фінансового контролю як важливого чинника підвищення ефективності фінансової та господарської діяльності суб'єктів господарювання, досліджено його роль та значення у державному регулюванні економіки. Досліджено особливості організації фінансового контролю; виокремлено його суб'єктно-об'єктну та предметну структуру, а також класифікаційні ознаки. Систематизовано основні функції та принципи фінансового контролю, що дають змогу здійснювати його вивчення як в аспекті регулювання, так і з позицій реалізації моніторингових, комунікаційних, запобіжних, попереджувальних та заохочувальних процесів. У межах класифікаційних ознак, способів та засобів фінансового контролю запропоновано здійснювати його поділ за складниками забезпечення: комунікативного, організаційного, кадрового, інституційного, методичного та інформаційного. Запропоновано основні інструменти фінансового контролю, важелі впливу та складники забезпечення.

Ключові слова: фінансовий контроль, суб'єкт господарювання, фінансова та господарська діяльність, фінансові ресурси, підприємство.

Даценко А.В. ОСОБЕННОСТИ ОРГАНИЗАЦИИ ФИНАНСОВОГО КОНТРОЛЯ В ОБЕСПЕЧЕНИИ ЭФФЕКТИВНОГО ФУНКЦИОНИРОВАНИЯ СУБЪЕКТОВ ХОЗЯЙСТВОВАНИЯ

В статье раскрыта сущность финансового контроля как важного фактора повышения эффективности финансовой и хозяйственной деятельности субъектов хозяйствования, исследованы его роль и значение в государственном регулировании экономики. Исследованы особенности организации финансового контроля; выделены его субъектно-объектная и предметная структура, а также определены классификационные признаки. Систематизированы основные функции и принципы финансового контроля, позволяющие осуществлять его изучения как в аспекте регулирования, так и с позиций реализации мониторинговых, коммуникационных, предупредительных и поощрительных процессов. В рамках классификационных признаков, способов и средств финансового контроля предложено осуществлять его разделение по составляющим обеспечения: коммуникативного, организационного, кадрового, институционального, методического и информационного. Предложены основные инструменты финансового контроля, рычаги влияния и составляющие обеспечения.

Ключевые слова: финансовый контроль, субъект хозяйствования, финансовая и хозяйственная деятельность, финансовые ресурсы, предприятие.

Datsenko Hanna. FEATURES OF THE FINANCIAL CONTROL ORGANIZATION IN PROVIDING EFFECTIVE FUNCTIONING OF MANAGING SUBJECTS

Forming of effective mechanism of financial control of managing subjects is the obligatory and important task of financial politics of the state. Through that, a problem of research of financial control of managing subjects is now actual, and that is why needs a further study and forming of ways of his efficiency functioning increase. The aim of the article is features research of financial control organization as the instrument of effective financially-economic activity of managing subjects, revealing the essence of financial control and his features. In the article the essence of financial control is exposed as an important factor of efficiency increase of financial and economic activity of managing subjects, his role and value are investigated in state regulation of the economy. The features of organization of financial control are investigated; the subject-objective and subject structure, and also classification features are distinguished. Basic functions and principles of financial control, that allow to carry out his study both in the aspect of adjusting, and from positions of realization of monitoring, of communication, preventive and encouraging processes, which are systematized. Within the limits of classification features, methods and facilities of financial control it is suggested to carry out his division after the constituents of providing: communicative, organizational, skilled, institutional, methodical and informative. The basic instruments of financial control, levers of influence and component providing, are offered. It is thus well-proven that financial control is the inalienable constituent of effective realization of financial and economic activity of managing subjects, that called to provide supervisory organs by reliable information on an accumulation and use of financial resources of managing subjects with the aim of acceptance of timely, adequate and corresponding to the current legislation measures.

Key words: financial control, managing subject, financial and economic activity, financial resources, enterprise.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Формування дієвого механізму фінансового контролю господарюючих суб'єктів є обов'язковим та важливим завданням фінансової політики держави. Так, отримання достовірної та повної інформації про діяльність окремих суб'єктів господарювання дає змогу здійснювати контроль за їхньою роботою, формуючи перспективні напрями розвитку. Крім того, отримані в системі бухгалтерського обліку та контролю дані уможливають підвищення достовірності та повноти інформації про фінансово-господарську діяльність виробничих систем із метою підвищення ефективності прийняття управлінських рішень та досягнення високих результатів. Разом із тим, як свідчать реалії сьогодення, існуюча система фінансового контролю має низку недоліків та суперечностей. Однією з причин виникнення кризових явищ у вітчизняній економіці та неефективного витрачання бюджетних коштів є саме недооцінка значення фінансового контролю. Через те проблема дослідження фінансового контролю суб'єктів господарювання є зараз актуальною, а тому потребує подальшого вивчення і формування шляхів підвищення ефективності його функціонування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок у дослідження питань розвитку фінансового контролю здійснили А.А. Анісімов, М.Ф. Базась, Н.Г. Виговська, Л.К. Воронова, М.П. Кучерявенко, Л.М. Одіцова, В.М. Митрофанов, В.Ф. Піхоцький, Л.А. Савченко, І.Б. Стефанюк, А.О. Титаренко, М.В. Швець, В.І. Шлейніков, С.О. Шохін та багато інших учених. Аналіз наукової літератури, присвяченої вивченню фінансового контролю, дає підстави стверджувати про його дослідження в різних аспектах: сутності, суб'єктно-об'єктної та предметної структури, способів та прийомів реалізації, а також ролі та значення тощо. Незважаючи на ретельне зосередження уваги вчених та вагомий науковий доробок, пов'язаний із дослідженням цього питання, все ж є різні підходи до дослідження генезису наукових підходів у визначенні фінансового контролю, розкритті його сутності, виокремленні класифікаційних ознак. Разом із тим, незважаючи на розбіжність поглядів науковців в певних аспектах дослідження фінансового контролю, все ж єдиною є думка вчених із приводу виняткової важливості фінансового контролю на макро-, мезо- та макрорівнях вітчизняної економіки. Таким чином, не викликає сумнівів, що без

уміло налагодженої системи фінансового контролю неможливо здійснювати ефективну фінансову та господарську діяльність суб'єктами господарювання.

Формулювання цілей статті. Метою статті є дослідження особливостей організації фінансового контролю як інструменту ефективної фінансово-господарської діяльності суб'єктів господарювання, розкриття сутності фінансового контролю та його особливостей.

Виклад основного матеріалу. Фінансовий контроль є тим індикатором, котрий допомагає визначати, чи правильний шлях (через фінансування) обрано для досягнення цілей регіонального розвитку, чи ефективно ці цілі досягаються. Також він постає своєрідним запобіжником для неправомірного, неефективного витрачання ресурсів, використання активів, реалізації корупційного складника.

У процесі подальших досліджень нами пропонується здійснити розмежування між фінансовим контролем на макро-, мезо- та мікрорівні. Так, на макрорівні основні інструменти фінансового контролю спрямовуються на підвищення ефективності функціонування економіки та забезпечення законних інтересів держави, суб'єктів господарювання та суспільства в цілому шляхом: забезпечення обігу фінансових ресурсів із дотриманням принципів законності, повноти та своєчасності сплати податків та обов'язкових платежів, блокування діяльності, що загрожує національній безпеці, приводить до монополізації ринків, організації забороненого державою виробництва товарів і надання послуг тощо; на мезорівні – фінансовий контроль здатен виявляти порушення на галузевому та регіональному рівнях; на мікрорівні – фінансовий контроль спрямовується на забезпечення дотримання правил ведення бухгалтерського обліку та фінансової звітності; соціальних гарантій працівників і своєчасної виплати заробітної плати; стандартів ціноутворення та встановлення тарифів, платіжної дисципліни; попередження фіктивних фінансових операцій і фактів відмивання «брудних» грошей; попередження та усунення фактів незаконного, нецільового і неефективного використання бюджетних коштів, переданих суб'єктам господарювання, фінансових ресурсів, які додатково отримують ці суб'єкти за пільгами з оподаткування; забезпечення дотримання порядку та процедур державних і комунальних закупівель, виявлення нецільового і неефективного використання майна державної і комунальної

власності, нецільового використання кредитів і позик, отриманих під гарантії Уряду [1].

Наші дослідження будуть стосуватися більш поглибленого вивчення фінансового контролю на мікрорівні, оскільки основна увага зосереджується на суб'єктах господарювання, а саме підприємствах, їх фінансово-господарській діяльності щодо дотримання відповідності встановлених чинним законодавством норм тощо. Подальші дослідження фінансового контролю автором дали змогу здійснити поділ цієї економічної категорії за такими класифікаційними ознаками: видами, формами, методами та основними складниками забезпечення. При цьому ми виходимо з того, що фінансовий контроль на мікрорівні є не лише перевіркою уповноваженими органами влади правильності ведення фінансової документації, дотримання фінансово-господарського законодавства, виявлення порушень фінансової дисципліни на підприємстві, але насамперед підприємства зацікавлені власними силами виявити порушення. Йдеться про аудиторський або внутрішньогосподарський фінансовий контроль.

Разом із тим, ми повністю погоджуємось із О.А. Шевчуком, який стверджує, що погляди науковців щодо визначення терміна «фінансовий контроль» не повною мірою відбивають його зміст [2, с. 45]. Для чіткого розуміння його сутності необхідним є розгляд цього поняття більш комплексно: визначення мети, що приводить до використання способів чи засобів впливу, які в сукупності формують результат. Водночас використання системного підходу під час дослідження функціонування та розвитку фінансового контролю потребує виокремлення та подальшого дослідження системи фінансового контролю. За таких умов під час розгляду фінансового контролю як відкритої системи, основними її характеристиками є елементи: суб'єкт, об'єкт, предмет, методи, форми, види, функції, принципи, забезпечення, зв'язки, межі та середовище, що забезпечують послідовність етапів фінансового контролю і відповідно до його результатів формують прийняття управлінських рішень.

Основним складником реалізації системи фінансового контролю є його мета, адже від неї залежить, що саме як і якими засобами потрібно контролювати. Таким чином, метою фінансового контролю підприємств є дотримання чинного законодавства у сфері оподаткування; забезпечення правильності ведення бухгалтерського обліку на всіх

об'єктах контролю; забезпечення ефективності використання бюджетних асигнувань та використання державного майна (у разі, якщо об'єктом контролю є державне підприємство); своєчасне виявлення резервів зростання фінансових ресурсів підприємства.

Водночас дослідження сутності та природи фінансового контролю в аспекті системного розуміння характеру цього поняття дає змогу виокремити його суб'єктно-об'єктну та предметну структуру.

Так, до суб'єктів фінансового контролю доцільно віднести організацію, установу, підприємство та інший контролюючий орган, що, спираючись на чинні в Україні законодавчі акти та відповідно до встановлених повноважень, здійснюють перевірку дотримання норм та стандартів над об'єктами фінансового контролю. Особливістю контролюючого органу як суб'єкта є те, що він одночасно може бути й об'єктом фінансового контролю для інших.

Що стосується об'єкта фінансового контролю, то ним можуть бути установи, організації, підприємства, а також фізичні особи, що перевіряються (відповідність процесів формування, розподілу, перерозподілу та використання фінансових ресурсів і управління майном. Крім того, існують наукові погляди, згідно з якими об'єкт контролю розуміється як управлінське рішення, господарські та фінансові операції).

Предметом фінансового контролю є конкретний об'єкт, на який спрямовані контрольні дії (методичний апарат процесу, що відповідає за проведення фінансового контролю). Зазвичай предметом фінансового контролю є діяльність об'єктів фінансового контролю та її окремі аспекти. Таким чином, на рівні підприємства предметом є сукупність фінансово-господарських операцій та процесів, пов'язаних із відтворенням засобів виробництва, розподілом, перерозподілом та реалізацією продукції, відтворенням та розширенням виробничих фондів.

Підтримання системного підходу вимагає виокремлення способів чи засобів впливу, а саме видів, форм, методів, функцій, принципів, які і відносяться до елементів фінансового контролю. Водночас до системи фінансового контролю потрібно відносити і його забезпечення, а саме: комунікативне, організаційне, кадрове, інституційне, методичне та інформаційне забезпечення.

Варто зауважити, що розроблення науково обґрунтованої класифікації є ключовим еле-

ментом раціональної організації фінансового контролю, оскільки вирішує завдання як теоретичного, так і прикладного аспектів забезпечення економічного розвитку. Водночас більшість науковців здійснюють класифікацію фінансового контролю, використовуючи різні критерії, що приводить до розбіжностей у тлумаченні сутності різноманітних економічних категорій. Одностайною є думка економістів з приводу того, що поділ фінансового контролю за видами, формами, методами, а також виокремлення його функцій та принципів має важливе теоретичне та практичне значення [3].

Виділення видів, форм, методів, функцій, принципів та складових частин забезпечення фінансового контролю дало змогу побудувати схему фінансового контролю за класифікаційними ознаками, наведену на рис. 1. Характерною особливістю фінансового контролю є те, що, незалежно від стадії його реалізації, він має системний цільовий характер, а отже, спрямований на реалізацію визначеної мети та встановлених завдань.

Таким чином, під час поділу фінансового контролю за класифікаційними ознаками зауважимо, що вид фінансового контролю є підрядною економічною категорією, при цьому визначення видів відбувається залежно від конкретних носіїв функцій, суб'єктів та об'єктів фінансового контролю.

Класифікація форм фінансового контролю дає змогу їх розуміти в аспекті зовнішнього прояву контролю. Отже, форма фінансового контролю є фактичним вираженням його змісту та економічної сутності, що визначається періодичністю та часом здійснення контрольних дій [3].

Під визначенням методів фінансового контролю прийнято розуміти сукупність засобів або дій теоретичного та практичного спрямування, орієнтованих на його організування. Таким чином, методами фінансового контролю є розроблені способи (прийоми), застосування яких спрямоване на реалізацію його функцій відповідними суб'єктами.

Аналіз наукових підходів до класифікації фінансового контролю за видами [4; 5; 6; 7; 8] дозволив виокремити найбільш поширені з них: за суб'єктами, що здійснюють контроль (державний, аудиторський, відомчий, внутрішньогосподарський, громадський); за змістом (бюджетний, податковий, контроль за грошовим обігом, валютний, кредитний, страховий, інвестиційний); за рівнем контрольних заходів (загальнодержавні, галузеві, регіональні

та об'єктні контрольні заходи); за характером відносин (суб'єктів та об'єктів контролю); за джерелами інформації (документальний та фактичний); за цільовою спрямованістю контрольних дій (стратегічний і тактичний); за місцем здійснення (контроль на місцях та дистанційний); за поділом контролюючих суб'єктів, що здійснюють контроль на ініціаторів і виконавців (прямий і представницький). Зауважимо, що здійснення класифікації фінансового контролю за приведеними вище видами забезпечує їх тісний взаємозв'язок, при цьому здійснюючи доповнення один одного, зазначені види забезпечують безперервний характер фінансового контролю.

Здійснивши дослідження класифікацій форм фінансового контролю, зауважимо, що залежно від часу його проведення група авторів [9; 10; 11; 12] виокремлюють такі його види: попередній (забезпечує перевірку фінансових планів, кошторисів, дозволяє запобігти перевитратам і втратам фінансових ресурсів, порушенню законодавства), поточний (дає змогу регулювати фінансові операції, що швидко змінюються, попереджувати збитки і втрати), наступний контроль (дає змогу масштабно оцінити позитивні та негативні сторони фінансової діяльності суб'єктів господарювання, розробляти заходи щодо їх усунення).

Отже, можна говорити про тісний взаємозв'язок і взаємодоповнюваність усіх форм фінансового контролю, що забезпечує відображення безперервного характеру фінансового контролю.

Ефективність фінансового контролю значною мірою визначається методами, що застосовуються. Серед методів проведення фінансового контролю, що є способами та прийомами його здійснення, пропонуємо виокремити такі: ревізію (метод документального контролю за фінансово-господарською діяльністю підприємства щодо дотримання відповідності чинному законодавству, достовірністю обліку і звітності, спосіб документального розкриття недостач, витрат, привласнень і крадіжок грошових коштів і матеріальних цінностей, попередження фінансових зловживань); перевірку (застосовується в окремих аспектах фінансово-господарської діяльності на основі звітних, балансових і витратних документів. На основі виявлення порушень фінансової дисципліни формуються заходи щодо усунення їх негативних наслідків); обстеження (незважаючи на сферу контролю за окремими сторонами діяльності суб'єктів господарювання, на відміну

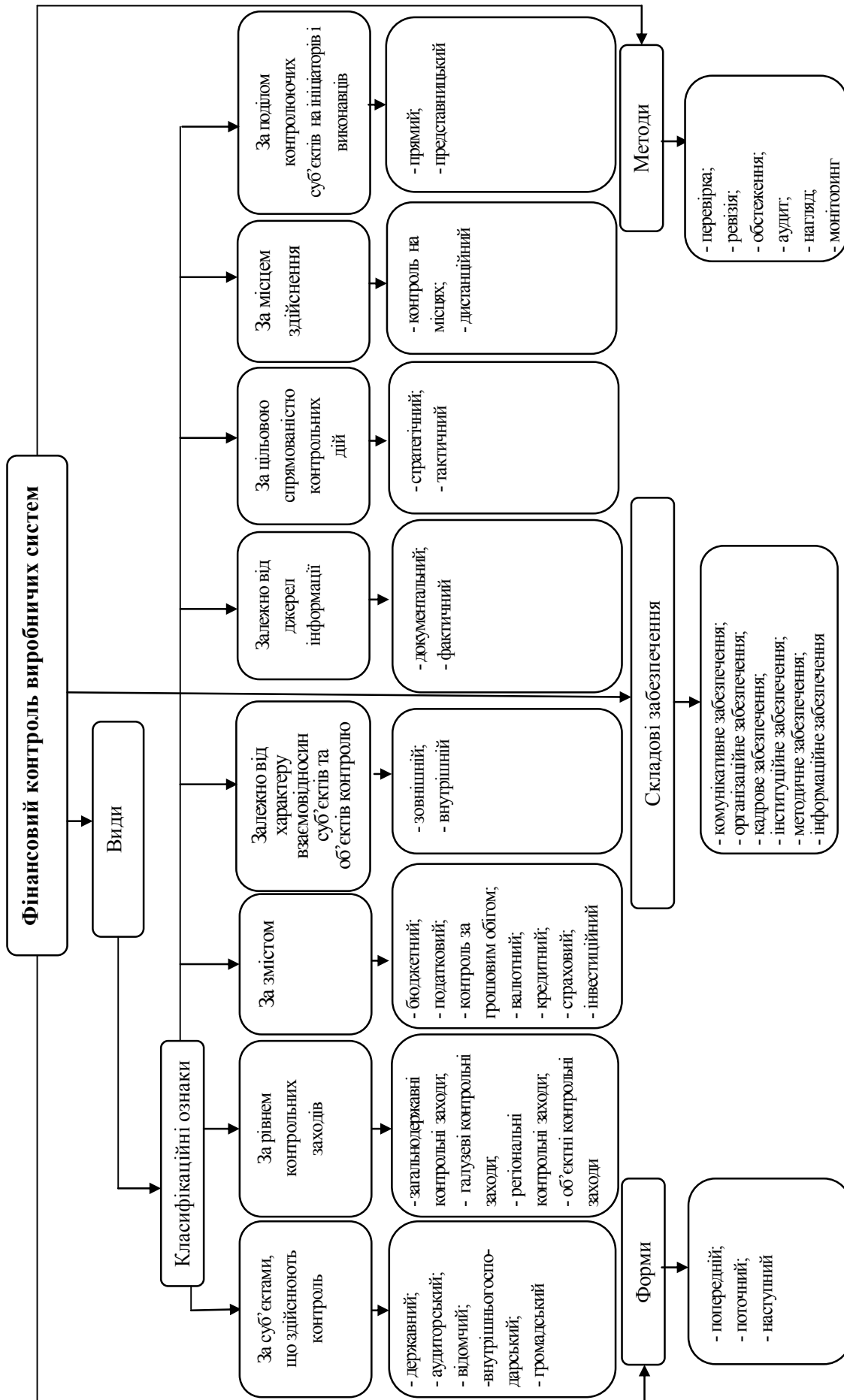

Рис.1.1. Систематизація фінансового контролю на рівні виробничих систем за ознаками

від перевірок, цей метод фінансового контролю охоплює ширше коло показників, тим самим визначає фінансове становище підприємств, формує перспективи їх розвитку, необхідність реорганізації або переорієнтації виробництва); нагляд (проводиться контролюючими органами за економічними суб'єктами, що отримали ліцензію на той чи інший вид фінансової діяльності, і контролюється дотримання ними встановлених правил і нормативів); моніторинг (система заходів, що пов'язана зі спостереженням за фінансовими явищами і процесами і спрямована на прийняття оперативних рішень).

Дослідження сутності фінансового контролю та його реалізація є неможливими без визначення функцій, які за своєю економічною природою є багатозначними та суспільно необхідними. Інакше кажучи, функції фінансового контролю є проявом його сутності у практичному застосуванні. Слід відмітити, що єдиного підходу щодо визначення видів функцій фінансового контролю у науковій літературі також немає. Так М.Ф. Базась [13] виокремлює такі функції фінансового контролю: спостереження, пізнавальну, інформаційно-аналітичну, профілактичну, мобілізуючу, а також функції сприяння діяльності суб'єктів господарювання та надання рекомендацій для вжиття заходів і вдосконалення системи управління. Водночас Л.А. Савченко [4] виділяє такі функції: інформаційну, аналітичну, стабілізуючу, правоохоронну, запобіжну та виховну. А ось на думку В.Ф. Піхоцького [14], фінансовий контроль найповніше розкриває свою сутність лише через такі три функції: інформаційну, профілактичну та мобілізуючу. Аналіз поглядів науковців щодо розуміння функцій фінансового контролю дав змогу здійснити їх систематизацію, наведену у вигляді таблиці 1. Такий підхід до систематизації зазначених нижче функцій дозволяє розширити зміст традиційного розуміння фінансового контролю не лише в аспекті його регулювання, а й з позицій реалізації моніторингових, комунікаційних, запобіжних, попереджувальних та заохочувальних процесів.

Що стосується принципів фінансового контролю, то під ними прийнято розуміти сукупність правил і норм, спрямованих на організування контрольних процедур загалом. Зазвичай загальними принципами фінансового контролю є такі: законності, ієрархічності, підпорядкування суб'єктів фінансового контролю верховенству права. Відповідно до міжнародної практики та, зокрема, в Лімській декларації визначено такі принципи фінан-

сового контролю: незалежності суб'єктів фінансового контролю, що забезпечена на законодавчому рівні; незалежності фінансового контролю як ознаки сучасної демократії; синергії проведення поточного та фактичного державного фінансового контролю; відкритості державного фінансового контролю та дотримання принципу гласності; внутрішнього та зовнішнього контролю для забезпечення ефективної взаємодії загального механізму державного фінансового контролю.

Аналіз поглядів вітчизняних та закордонних дослідників щодо розуміння принципів фінансового контролю дозволив систематизувати їх та навести в табл. 2.

У межах класифікаційних ознак способів чи засобів фінансового контролю нами запропоновано здійснювати його поділ ще й за складниками забезпечення. Відповідно до цього пропонуємо здійснювати фінансовий контроль підприємств на підставі комунікативного (координованість дій контролюючих органів із суб'єктами контролю, державними органами та громадськістю); організаційного (структурна організація суб'єктів фінансового контролю, стандартизація контрольних заходів, зіставлення їхніх результатів); кадрового (єдність суб'єктів фінансового контролю щодо питань кадрової політики; рівень професійної підготовки кадрів); інституціонального (чітка структура відомчої підпорядкованості, наявність пріоритету між спеціально створеними органами, наявність концепції щодо визначення органів фінансового контролю, сфери їхньої діяльності, стратегії реформування та розвитку фінансового контролю); методичного (стандартизація методичних рекомендацій щодо організації та проведення фінансового контролю, оформлення його результатів, оцінки ефективності діяльності контролюючих органів); інформаційного (створення Програми інформатизації, державної інформаційно-аналітичної системи, єдиної інформаційної системи щодо виявлення порушень у фінансовій сфері) забезпечення.

Виходячи із зазначеного, можна дійти висновку, що фінансовий контроль є невід'ємним структурним елементом державного регулювання економіки, оскільки покликаний забезпечити цей процес, що виражається метою фінансового контролю та сформувані необхідні заходи для блокування негативних явищ і профілактики їх на майбутнє. Отримана інформація в результаті проведеного фінансового контролю також може бути використана для своєчасного вжиття заходів із

Таблиця 1

Систематизація функцій фінансового контролю виробничих систем

Функції	Характеристика
Пошукова	Дозволяє здійснити пошук факторів, що здійснюють негативний вплив на об'єкт фінансового контролю з метою прийняття подальших заходів щодо усунення чи коригування загрозованої ситуації.
Мобілізуюча	Спрямована на виявлення не лише негативних, але й позитивних явищ впливу на об'єкт фінансового контролю, а також пошук передумов їх виникнення.
Інформаційна	Забезпечує отримання інформації в результаті здійснення контролю та прийняття управлінських рішень щодо визначення заходів, які позитивно вплинуть на об'єкт контролю відповідно до встановлених норм чинного законодавства.
Аналітична	Забезпечує здійснення ретельного аналізу, вивчення та опрацювання отриманої під час проведення контрольних заходів інформації з метою прийняття необхідних рішень відповідно до визначеної мети та поставлених завдань фінансового контролю.
Управлінська	Спрямована на ефективне управління економікою за допомогою використання конкретних методів щодо раціонального витрачання матеріальних, трудових та фінансових ресурсів.
Попереджувальна	Сприяє попередженню незаконних господарських і фінансових операцій, що приводять до порушення норм і стандартів, встановлених нормативно-правовими актами, виникнення безгосподарності, нестач, крадіжок і зловживань; а також виявленню осіб, причетних до фінансових порушеннях, і притягненні їх до відповідальності відповідно до чинного законодавства.
Організаційна	Спрямована на організацію формування та практичного застосування заходів щодо покращання діяльності контролюючих органів, що передбачає використання інструментів державного примусу.
Стабілізуюча	Забезпечує покращання фінансово-господарської діяльності суб'єктів господарювання, а також застосування заходів щодо виявлення внутрішніх резервів виробництва для зростання фінансових ресурсів.
Правоохоронна	Доцільність здійснення фінансового контролю полягає не лише у формуванні, розподілі й використанні фондів коштів, але й у законності реалізації відповідних господарських і фінансових операцій.
Комунікаційна	Спрямована на встановлення, підтримання та розвиток системи суспільних комунікацій, що виникають у процесі здійснення фінансового контролю.
Етична	Сприяє розробленню, впровадженню та дотриманню етичних норм і стандартів діяльності осіб, що працюють у сфері фінансового контролю.

блокування негативних явищ та недопущення їх у майбутньому в практиці державного регулювання економіки.

Звідси роль фінансового контролю в системі державного регулювання економіки визначається через участь у розв'язанні двох проблем: підвищенні ефективності державного регулювання економіки; дотриманні правил формування і використання фінансових ресурсів, встановлених державою. Беручи до уваги зазначене, ефективно проведений фінансовий контроль на рівні підприємства впливає як на задоволення потреб та інтересів суб'єктів господарювання, так і підвищення економічного розвитку держави загалом.

Ключовим моментом у проведенні фінансового контролю на підприємствах є те, що

перевірку здійснюють не лише на дотримання відповідності ведення фінансово-господарської діяльності вимогам чинного законодавства, а й ефективність витрачання коштів (у разі підприємств державної форми власності – державних коштів). Важелі, які застосовуються до об'єктів фінансового контролю, можуть бути як позитивними (пропозиції та приписи об'єктам фінансового контролю щодо поліпшення їхньої діяльності з погляду її ефективності та результативності здебільшого використовуються під час проведення внутрішньогосподарського та аудиторського фінансового контролю під час пошуку недоліків у його роботі та розробленні пропозицій щодо вдосконалення), так і негативними (санкції, різноманітні за своїми

Систематизація принципів фінансового контролю виробничих систем

Принципи	Характеристика
Законності	Діяльність контролюючих органів повинна відповідати нормам чинного законодавства, які визначають їхні функції, права, обов'язки і відповідальність.
Об'єктивності	Результати фінансового контролю повинні бути незалежними від будь-якого впливу суб'єкта або певних умов чи обставин.
Незалежності	Діяльність контролюючих органів повинна виключати матеріальну чи моральну зацікавленість.
Гласності	Передбачає висвітлення в засобах масової інформації основних результатів діяльності контролюючих органів з перевірок щодо дотримання законодавства, викриття зловживання.
Системності	Охоплює всю сукупість процесу фінансового контролю щодо його забезпечення на всіх стадіях руху коштів у фінансовій і виробничій сферах шляхом створення відповідної організаційної системи контролю.
Відповідальності	Визначає вплив заходів позитивного характеру у разі добросовісної трудової діяльності та заходів негативного характеру: від зауваження про похибки в роботі до застосування дисциплінарних стягнень – за недобросовісної діяльності.
Самодостатності	Передбачає наявність такого складу елементів контролюючої системи, який забезпечує ефективність її функціонування й розвитку
Регулярності	Передбачає здійснення заходів контролю всіма контролюючими органами на засадах плановірності в терміни, що регламентують контрольний процес.
Превентивності	Передбачає завчасне здійснення контролю з метою запобігання виникненню істотних відхилень фактичної реалізації фінансового процесу від встановлених норм.
Дієвості	Забезпечує прийняття рішення про реалізацію певних заходів за результатами контрольної перевірки.
Координованості	Передбачає координацію діяльності контролюючими органами з метою запобігання дублювання перевірок і зайвого відволікання працівників підконтрольних підрозділів чи відділів.
Всеохоплюючого характеру	Забезпечує охоплення державним фінансовим моніторингом всіх сторін фінансовогосподарської діяльності
Розмежування функцій і повноважень	Полягає у відсутності дублювання в діяльності органів фінансового контролю.
Безперервності	Безперервність виконання планів, завдань, а також застосування заходів щодо коригування діяльності відповідно до виявлених порушень згідно з нормами чинного законодавства, забезпечується за допомогою здійснення суб'єктами контролю (керуюча система) попереднього, періодичного та наступного фінансового контролю у встановлені терміни щодо об'єктів контролю (керована система).
Ефективності	Спрямована на забезпечення своєчасності і повноти виявлення відхилень від заданого параметру, пошук причин та винуватців, а також оперативне коригування допущених похибок, які стали причиною негативних наслідків, а також відшкодування завданих матеріальних збитків.
Конфіденційності	Конфіденційність відомостей, отриманих у результаті проведеного контролю.

властивостями та аналогічні за призначенням – покарання: фінансові, адміністративні, кримінальні, дисциплінарні тощо. Зокрема, це штрафи, пені, арешт, призупинення операцій на рахунках, відшкодування збитків, завданих державі. Негативний важіль використовують переважним чином під час проведення

державного та відомчого фінансового контролю).

Результати оцінки від проведеного фінансового контролю щодо розпізнання певних проблем, ідентифікації діагнозу, формування узагальнених висновків та прийняття конкретних заходів для забезпечення фінансової без-

пеки повинні лягти в основу отримання позитивних результатів як для підприємства, так і для держави загалом.

Висновки із цього дослідження. Узагальнюючи вищевикладене, слід зазначити, що фінансовий контроль є невід'ємною складовою частиною ефективної реалізації фінансової та господарської діяльності суб'єктів господарювання, що покликаний забезпечити контролюючих органів достовірною інформацією щодо акумулювання та використання господарюючими суб'єктами фінансових ресурсів із метою вжиття своєчасних, адекватних і відповідних чинному законодавству заходів. Фінансовий контроль за умови правильного та обґрунтованого планування та прийняття заходів, спрямованих на підвищення фінансово-господарської діяльності суб'єктів господарювання, сприяє виробничому та соціальному зростанню, забезпечуючи досягнення стратегічних цілей економічного розвитку держави.

Таким чином, фінансовий контроль, який здійснюється як на загальнодержавному та регіональному рівнях, так і на рівні спеціально створених служб установ та організацій, відділів підприємств чи окремих контролюючих

осіб, дозволяє здійснювати моніторинг за виконанням запланованих програм, своєчасно виявляти відхилення від запланованих показників, здійснювати пошук причин їх виникнення, об'єктивно оцінювати економічну ефективність фінансово-господарської діяльності господарюючих суб'єктів, розробляти заходи своєчасного реагування, коригувати заплановані результати і вносити зміни до формування стратегічних цілей і орієнтирів, що забезпечують ефективне функціонування об'єкта фінансового контролю та задоволення інтересів як держави, так і суб'єктів господарювання. Водночас із метою підвищення ефективності реалізації фінансового контролю необхідно адаптувати вітчизняне законодавство до європейських вимог, здійснювати ретельний підбір висококваліфікованих кадрів до служб, які несуть відповідальність за реалізацію функції контролю, підвищувати значущість фінансового контролю (як загальнодержавного та відомчого, так і внутрішньогосподарського та аудиторського) на всіх етапах здійснення заходів, спрямованих на ефективне функціонування суб'єктів господарювання та прискорення економічного розвитку національної економіки.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Ирвин Д. Финансовый контроль. Москва: Финансы и статистика, 2008. 253 с.
2. Шевчук О.А. Державний фінансовий контроль: питання теорії та практики : монографія. Київ: УБС НБУ, 2013. 431 с.
3. Воронова Л.К. Фінансове право. Київ : Вентурі, 1998. 384 с.
4. Савченко Л.А. Правові проблеми фінансового контролю в Україні: монографія. Ірпінь : Академія ДПС України, 2001. 408 с.
5. Елисеєв В.А. Управление всесоюзным промышленным объединением. Донецк: Высшая школа, 1986. 128 с.
6. Виговська Н.Г. Господарський контроль в Україні : теорія, методологія, організація. Житомир : ЖДТУ, 2008. 432 с.
7. Стефанюк І.Б. Державний фінансовий контроль: проблеми ідентифікації й визначення системи. Фінанси України. 2009. № 11. С. 12–19.
8. Митрофанов В.М. Контроль и ревизия хозяйственной деятельности промышленных предприятий. Москва : Финансы, 1965. 259 с.
9. Анисимов А.А. Финансовый контроль в капиталистических странах. Москва : Финансы, 1966. 99 с.
10. Воронова Л. К., Кучерявенко М. П. Финансовое право: учеб.пособие для студентов юрид. вузов и ф-ов. Харьков: Легас, 2003. 360 с.
11. Додонов В.Н., Крылова М.А., Шестаков А.В. Финансовое и банковское право. Словарь-справочник / под ред. д.ю.н. О.Н. Горбуновой. Москва : ИНФРА-М, 1997. 277 с.
12. Одінцова Л.М., Титаренко А.О., Швець М.В. Система фінансового контролю і розвиток аудиторства в Україні. Вісник ЖДТУ. 2009. № 1. С. 47.
13. Базась М.Ф. Методика та організація фінансового контролю: підручник для студ. вищ. навч. закл. Київ : МАУП. 2004. 440 с.
14. Піхоцький В.Ф. Фінансовий контроль як одна з найважливіших функцій державного управління. Трансформація бюджетної та податкової системи України. Фінансова система України. Збірник наукових праць. Острог. Національний університет Острозька академія. 2010. Випуск 15. С. 63–71.

REFERENCES:

1. Irvin D. (2008) Finansovy kontrol' [Financial control]. Moskva: Finansy i statistika (in Ukrainian).
2. Shevchuk O.A. (2013) Derzhavny finansovy kontrolj: pytannja teoriji ta praktyky : monoghrafija [State financial control: question of theory and practice : monograph]. Kyjiv: UBS NBU (in Ukrainian).
3. Voronova L.K. (1998) Finansove pravo [Financial right]. Kyjiv : Venturi (in Ukrainian).
4. Savchenko L.A. (2001) Pravovi problemy finansovogho kontrolju v Ukrajinі : monoghrafija [Legal problems of financial control in Ukraine : monograph]. Irpinj : Akademija DPS Ukrajinj (in Ukrainian).
5. Eliseev V.A. (1986) Upravlenie vsesoyuznym promyshlennym ob"edineniem [Management by an all-union industrial association]. Donetsk: Vysshaya shkola (in Russian).
6. Vyghovsjka N.Gh. (2008) Ghospodarskyj kontrolj v Ukrajinі : teorija, metodologhija, orghanizacija [Economic control in Ukraine : theory, methodology, organization.]. Zhytomyr : ZhDTU (in Ukrainian).
7. Stefanjuk I.B. (2009) Derzhavny finansovy kontrolj: problemy identyfikaciji j vyznachennja systemy [State financial control: problems of authentication and determination of the system]. Finansy Ukrajinj, no 11, pp. 12–19.
8. Mitrofanov V.M. (1965) Kontrol' i reviziya khozyaystvennoj deyatel'nosti promyshlennykh predpriyatij [Control and revision of economic activity of industrial enterprises]. Moskva : Finansy (in Russian).
9. Anisimov A.A. (1966) Finansovy kontrol' v kapitalisticheskikh stranakh [Financial control in capitalist countries]. Moskva : Finansy (in Russian).
10. Voronova L.K., Kucheryavenko M.P. Finansove pravo: ucheb.posobie dlya studentov yurid. vuzov i f-ov [Financial right: studies.manual for the students of legal institutions of higher learning and faculties]. Khar'kov: Legas, 2003. 360 s.
11. Dodonov V.N., Krylova M.A., Shestakov A.V. (1997) Finansovoe i bankovskoe pravo. Slovar'-spravochnik / pod red. d.yu.n. O.N. Gorbunovoy [Financial and bank right. Reference Dictionary-book; edited by the doctor of legal sciences O.N. Gorbunova]. Moskva : INFRA-M (in Russian).
12. Odincova L.M., Tytarenko A.O., Shvecj M.V. (2009) Systema finansovogho kontrolju i rozvytok audytorstva v Ukrajinі [The financial checking system and development of public accountant are in Ukraine]. Visnyk ZhDTU, no 1, pp. 47.
13. Bazasj M.F. (2004) Metodyka ta orghanizacija finansovogho kontrolju: pidruchnyk dlja stud. vyssh. navch. zakl [Methodology and organization of financial control : textbook for the students of higher educational establishments]. Kyjiv : MAUP [in Ukrainian].
14. Pikhocjkyj V.F. (2010) Finansovy kontrolj jak odna z najvazhlyvishykh funkcij derzhavnogho upravlinnja [Financial control as one of major functions of state administration]. Transformacija bjudzhetnoji ta podatkovoji systemy Ukrajinj. Finansova systema Ukrajinj. Zbirnyk naukovykh pracj. Ostrogh. Nacionalnyj universytet Ostrozjka akademija, vol. 15, pp. 63–71.